

nasiona *Albizzia julibrissin* oraz nasiona *Mimosa pudica* L. ze zbiorów Ogródu Wrocławskiego.

Wśród badanych gatunków wyjątek stanowiły nasiona *Albizzia lophantha* L., odznaczające się bardzo twardą łupiną. W tym przypadku 60-minutowe traktowanie kwasem nie przyspieszało kiełkowania. Potwierdza to wyniki badań różnych autorów podających, że *Albizzia lophantha* wymaga kilko- lub kilkunastogodzinnego traktowania stężonym kwasem siarkowym. Przeprowadzone badania wskazują, że w warunkach ogrodów botanicznych celowe może być niekiedy stosowanie metod, prowadzących do przyspieszenia kiełkowania nasion z rodziny *Leguminosae*, podrodziny *Mimosoideae*. Przy niewielkim bowiem nakładzie pracy można, w razie potrzeby, uzyskać w szybkim czasie i przy znikomej liczbie nasion powiększenie kolekcji roślin.

Warto może przypomnieć, że metody przyspieszania kiełkowania nasion omawiał już H. Molisch w pracy pt. «Pflanzenphysiologie als Theorie der Gärtnerei» oraz L. Hiltner w artykule «Die Keimungsverhältnisse der Leguminosen Samen und ihre Beeinflussung durch Organismenwirkung».

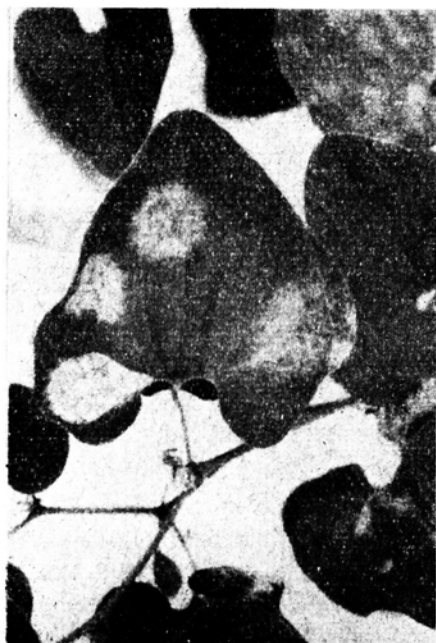
ANDRZEJ MICHAŁSKI

WIRUS NA KOKORNAKU POWOJNIKOWYM (*ARISTOLOCHIA CLEMATITIS* L.)

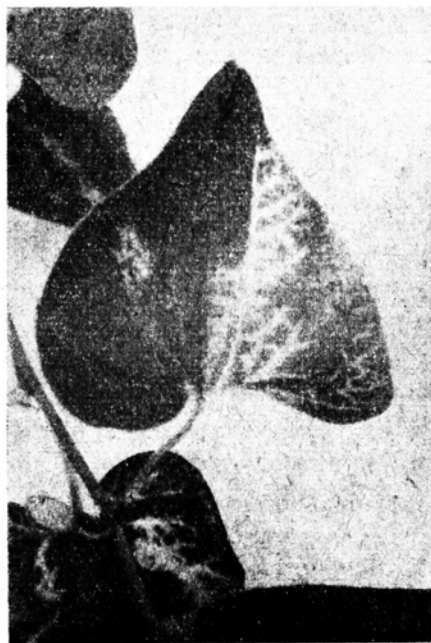
Ogród Botaniczny IHAR w Bydgoszczy

Od kilku lat (1953—1960) na poletkach biologii roślin w Ogrodzie Botanicznym Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Bydgoszczy obserwuje się występowanie mozaikowej choroby wirusowej na kokornaku powojnikowym z rodziny kokornakowatych (*Aristolochiaceae*). Kokornak powojnikowy na obszarach Polski jest byliną zawleczoną, rzadko spotykaną w stanie dzikim. (5).

Objawy choroby: W lecie, na liściach młodych i starszych, pojawiają się punktowo albo gniazdowo (do 20 mm w średnicy) różnej wielkości jasnozielone lub żółte plamki, czasem z tendencją do zlewania się ze sobą na całej powierzchni blaszki liściowej, niekiedy zaś występuje częściowe otaśmienie żyłek liścia. Porażenie tego typu może dotknąć całe unerwienie liścia, powodując opasanie głównych i bocznych nerwów chlorotycznymi, wąziutkimi wstęgami. Wszystkie fazy związane z rozwojem wirozy na liściu kokornaka powojnikowego rozpoczynają się najczęściej od małego ogniska infekcyjnego na liściu, co również łączy się ze zmianą zabarwienia miejsc schorzałych. Ogólnie — z ledwo zarysowujących się miejsc zawirusowanych na ciemnozielonym tle liścia tworzą się jasnozielone plamy lub wyraźna mozaika, przechodząca następnie w jasnożółtą lub kremową plamistość. Obserwacje nad przebiegiem choroby rośliny żywicielskiej pozwalają wyróżnić formy plamiste, gniazdowe (ryc. 1) i przyżylne (przynerwowe, otaśmienie) (ryc. 2). Przy silnym porażeniu wirusem plamistym lub gniazdowym liść żółknie i następnie usycha.

Ryc. 1. Forma wiryzy gniazdowej

Ryc. 2. Forma wiryzy przynerwowej

Ryc. 3. Forma wiryzy przynerwowej

Przy otaśmieniu (forma przyżylna), międzyżylnie fragmenty liścia żółkną, brunatniejają i kruszeją. Martwa, zbrunatniała tkanka liścia odpada i tworzą się na liściu dziury-okna lub zatokowate, nierówne wyrwy od brzegu liścia ku jego środkowi (ryc. 3). Roślina mocno porażona mozaiką wirusową zahamowana jest we wzroście i ma skłonności do pokładania się. Objawy choroby notowane są wyłącznie na liściach, przy czym zachowują one na ogół wymiary liści zdrowych. Na łodygach i kwiatach wirozy nie obserwowano. Rozwój choroby jest bardzo powolny i w pewnym okresie wegetacji rośliny — wirus może nadać jej przejściowo charakter zdobniczości (pstrolistności). Obserwując kilkadziesiąt osobników kokornaka powojnikowego, rosnących dość luźno na kwaterze doświadczalnej, stwierdzono, że naturalne rozprzestrzenianie się mozaiki wirusowej jest dość powolne i nawet na jednym i tym samym osobniku nie wszystkie piętra liści ulegają chorobie. Objawy wirozy na kokornaku powojnikowym rejestrowano od maja do końca wegetacji rośliny, a więc do września włącznie.

W dostępnej literaturze naukowej żadnych wzmianek o wirozie na kokornaku powojnikowym nie odnotowano. Klinkowski (1958) podaje mozaikę dla kokornaka wielkolistnego (*Aristolochia siphonifera* l'Hérit) z występowaniem w Szwecji. Niektóre objawy choroby podobne są do opisanych w naszej notatce dla *Aristolochia clematitis* L.

LITERATURA

- Klinkowski M., 1958. Pflanzliche Virologie. Berlin.
 Köhler E., Klinkowski, M., 1954. Viruskrankheiten., Sorauer P. Handbuch der Pflanzenkrankheiten, t. 2. Berlin.
 Kochman J., Stachyra T., 1957. Materiały do poznania chorób wirusowych roślin w Polsce. Roczn. Nauk Roln., t. 77-A-2. Warszawa.
 Kochman J., Stachyra T., 1960. Materiały do poznania chorób wirusowych roślin w Polsce. cz. II. Roczn. Nauk. Roln. t. 81-A-2. Warszawa.
 Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B., 1953. Rośliny polskie. Warszawa.

WANDA DMOCHOWSKA i BARBARA Sopińska

WAZONOWE KULTURY ŻWIROWE

Ogród Botaniczny Uniwersytetu Warszawskiego

Prowadzone od lipca 1959 r. obserwacje nad zachowaniem się roślin w kulturach żwirowych dały wyniki na tyle zadowalające, że możemy obecnie polecić ten rodzaj uprawy w mieszkaniach. Nie będziemy wymienić wszystkich gatunków roślin, jakie były poddane próbom, wskażemy jedynie te gatunki, które szczególnie dobrze rozwijają się w wazonach ze żwirem; są to:

z rodziny <i>Araceae</i> :	1. <i>Aglaonema treubii</i> Engl.
	2. <i>Anthurium andreaeanum</i> Lind.
	3. <i>Anthurium hookeri</i> Kth.